

POLITIETS
SIKKERHETSTJENESTE

Postboks 4773 Nydalen
0421 OSLO
post@pst.politiet.no
Tlf.nr. 23 30 50 00
Besøksadresse:
Nydalen allé 35

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref.: 21/4599
Vår ref.: 21/04637-3
Dato: 6. januar 2022

Høring - Endringer i politiloven og politiregisterloven - PSTs etterretningsoppdrag og behandling av åpent tilgjengelig informasjon

Det vises til høring om endringer i politiloven og politiregisterloven vedrørende Politiets sikkerhetstjenestes (PST) etterretningsoppdrag og behandling av åpent tilgjengelig informasjon.

PST støtter departementets forslag. De foreslåtte endringer vil tydeliggjøre PSTs oppdrag som innenlands etterretningstjeneste og åpne for at PST kan lagre, systematisere og tilgjengeliggjøre åpent tilgjengelig informasjon til særlige formål. Forslagene vil styrke PSTs evne til finne ukjente trusselaktører, muliggjøre oversikt over utviklingen i trusselmiljøer og gi nødvendig grunnlag for analyser eller trusselvurderinger basert på et oppdatert trusselbilde av et miljø/fenomen, i det digitale rom.

Innledning

PST skal forebygge og etterforske de mest alvorlige truslene mot landets sikkerhet, jf PSTs mandat i politiloven § 17b. I de særlige oppgaver som er angitt i bestemmelsen ligger også en forutsetning om at PST skal verne om Norges selvstendighet og andre grunnleggende, nasjonale interesser, samt forebygge terrorhandlinger.

Videre skal PST kunne beskrive utviklingen i trusselbildet og endringer blant trusselaktører i samfunnet innenfor PSTs ansvarsområde. For å møte denne forventningen må det innhentes strategisk og tidsriktig etterretning for dette formål. Det er også av avgjørende betydning å være tilstede på de arenaer hvor trusselaktivitet faktisk foregår.

Den teknologiske utviklingen har medført at trusselutøvere i økende grad har flyttet sin aktivitet fra det fysiske til det digitale rom. Samfunnet har en berettiget forventning om at PST skal følge med i denne utviklingen og det er i flere utredninger og rapporter uttalt som at PST skal og må «følge med» på internett. (NOU 2021:14 Rapport fra 22. juli-kommisjonen, Meld. St.21 (2021-2013), Terrorberedskap-oppfølging av NOU 2012:14

Rapport fra 22. juli-kommisjonen, Evaluering av politiets og PSTs håndtering av terrorhendelsen i Bærum 10. august 2019).

For å kunne «følge med» på utviklingen på den digitale arena over tid må det imidlertid være mulig for tjenesten å lagre, systematisere og analysere store mengder åpent tilgjengelig informasjon. Der trusselaktivitet tidligere foregikk på en fysisk arena hvor PST kunne være til stede og skaffe seg oversikt, skjer utvikling, kommunikasjon og planlegging i det digitale rom. PST kan ikke følge dette innenfor de legale rammer som er gitt.

Behovet er altså todelt; Det er behov for å tydeliggjøre PSTs etterretningsoppdrag slik at tjenesten har mulighet til å innhente opplysninger for dette formålet. Gjennom etterretningsinformasjon dannes grunnlag for tidsriktige og brede trusselvurderinger og analyser. Videre er trusselaktiviteten i dag i stor grad flyttet til den digitale arena. Etterretningsinformasjonen må innhentes der aktiviteten foregår, og det er derfor avgjørende å gi tjenesten anledning til å innhente opplysninger fra åpne kilder for å finne de ukjente trusler og trusselaktører.

Nærmere om etterretningsoppdraget

PSTs mandat etter politiloven § 17b angir tjenestens oppgaver. I oppdraget ligger også, som nevnt innledningsvis, en forventning om at PST blant annet skal klare å verne om Norges selvstendighet og andre grunnleggende, nasjonale interesser samt forebygge terrorhandlinger.

PSTs arbeid retter seg i dag alene mot straffbare handlinger. Etter politiregisterloven er PSTs anledning til å behandle opplysninger begrenset til behandling med sikte på kriminalitetsbekjempelse i konkrete tilfeller. Konsekvensen av dette er at når PST ved utarbeidelsen av analyser, trusselvurderinger eller annen beslutningsstøtte skal si noe om den generelle sikkerhetstrusselen mot Norge, bygger dette på informasjon som er innhentet i konkrete enkeltsaker. Dette er historisk informasjon på kontraterror- og kontraetterretningssiden, med kriminalitetsbekjempelse som formål. Denne informasjonen generaliseres så for å søke å gi et bredere bilde.

Etterretningstjenesten har ansvar for Norges utenlandsetterretning. Etterretningstjenesten skal i den forbindelse innhente og analysere informasjon som kan bidra til å avdekke og motvirke bl a trusler mot Norges selvstendighet og sikkerhet, jf lov om Etterretningstjenesten § 3-1. Innhenting er som hovedregel avgrenset til å avdekke og motvirke trusler mot Norge fra utlandet. I verktøykassen har Etterretningstjenesten både adgang til å innhente åpent tilgjengelig informasjon, jf § 6-2 og innsamling av rådata i bulk, jf § 5-3. I tillegg åpner lov om Etterretningstjenesten for innhenting av elektronisk kommunikasjon som transporteres over den norske grensen; tilrettelagt innhenting (TI), jf lovens kap 7 og 8. Gjennom dette kan Etterretningstjenesten skaffe til veie rettidig og relevant informasjon om verden utenfor, og med det gi norske politiske myndigheter relevant beslutningsstøtte.

PST har i dag ikke denne muligheten. Ved at PST i dag ikke har et tydelig etterretningsmandat eller grunnlag for å innhente og behandle opplysninger knyttet til et slikt oppdrag, risikerer norske myndigheter etterretningssvikt. Etterretningssvikt kan for eksempel være presentasjon av uriktig eller mangelfull informasjon som beslutningsstøtte. PST vil fremdeles utarbeide årlige trusselvurderinger og utarbeide vurderinger på enkeltområder, men vurderingene vil altså i stor grad være basert på historisk informasjon, generalisert med formål å gi et bredere bilde.

For å unngå denne type etterretningssvikt vil det derfor være viktig at PSTs oppdrag som Norges innenlandske etterretningstjeneste klargjøres, og at det også for PST etableres nødvendig hjemmel for innhenting av opplysninger for dette formålet.

Bruk av åpne kilder i etterretningsvirksomhet

I tillegg til et klarere mandat for PSTs etterretningsvirksomhet vil det være nødvendig med forutsigbare og klare hjemler i behandlingsregelverket som muliggjør behandling av opplysninger for den delen av tjenestens arbeid som *ikke* gjelder konkret forebygging og etterforskning av straffbare handlinger, men derimot analyser og vurderinger knyttet til fenomener, trender og utvikling. PST er derfor glade for de foreslåtte endringer i politiloven og politiregisterloven med forskrifter.

Av særlig betydning er forslaget om adgang til å innhente opplysninger fra åpne kilder. Internett representerer en enorm kilde til informasjon om nesten alle former for aktivitet i samfunnet. Dette er informasjon en sikkerhets- og etterretningstjeneste forventes å nyttiggjøre seg. For å kunne forutse fremtidige endringer både i trusselbildet og på aktørsiden må PST være tilstede på denne arenaen. Det er i den sammenheng viktig å akseptere den premiss at det ikke er mulig å «følge med» ved å «se på» nettet i sanntid. På grunn åpne kilders karakter må opplysningene som er relevante lagres og bearbeides over tid. Politiregisterlovens regler gir i dag ikke anledning til å lagre, systematisere og analysere større mengder åpent tilgjengelig informasjon.

Det er videre viktig å understreke at forslaget til ny politiregisterlov § 65a omhandler adgangen til å behandle *åpent tilgjengelig* informasjon. Slik adgang er allerede gitt Etterretningstjenesten i lov om Etterretningstjenesten § 6-2. Forslaget må *ikke* forveksles med Etterretningstjenestens adgang til tilrettelagt innhenting (TI), som omhandler kommunikasjon i lukkede kommunikasjonskanaler.

Innføring av regler som gir adgang til bruk av informasjon fra åpne kilder, må nedfelles i lov for ikke å komme i konflikt med enkeltpersoners grunnleggende rettigheter. Regelverket må finne sin balanse mellom hensynet til samfunnets behov for sikkerhet og enkeltindividers personvern, og det må knyttes rettsikkerhetsgarantier og kontrollmekanismer til regelverket. PST støtter rettsikkerhetsmekanismene i forslaget, og finner at disse på en god måte vil balansere inngrepene i privatliv og ytringsfrihet.

Avslutning

PST finner at lovforslaget på en god måte tydeliggjør PSTs etterretningsoppdrag. Ved forslaget tilpasses også det rettslige rammeverket for innhenting og bruk av informasjon fra åpne kilder den digitale virkeligheten vi står i. Dette er av avgjørende betydning for forebygging av alvorlige trusler mot landets sikkerhet.

Hans Sverre Sjøvold